

MATEMATIČKI VREMEPLOV – POLA TISUĆLJEĆA JUDITE

Željko Brčić, Vinkovci

Godinu 2021., koja se polako primiče svome kraju, Vlada Republike Hrvatske proglasila je godinom čitanja. Realizacija je to prije [A] godine donesenog Akcijskog plana Nacionalne strategije poticanja čitanja, čiji je primarni cilj omogućiti što većem dijelu društva čitanje sa zadovoljstvom i razumijevanjem.

Proglašenje Godine čitanja poklopilo se s 500. obljetnicom tiskanja Judite, prvog umjetničkog epa ispjevanog na hrvatskom jeziku. Svoje najznamenitije djelo *otac hrvatske književnosti* Marko Marulić napisao je 1501. godine, ali je ep tiskan tek [B] godina nakon nastanka. Sastoji se od [C] pjevanja i ukupno 2126 dvostruko rimovanih dvanaesteraca.

Ep prati pripovijest o udovici Juditi koja svojom hrabrošću spašava rodni grad Betuliju. Radnja se odvija u vrijeme uspona asirske države i njenog pada potkraj [D]. stoljeća, no povijesne analize tumače djelo kao alegorijski spjev u kojem je prikazana turska opsada Splita. Vidjevši demoraliziranost i gubitak nade kod svojih sugrađana u vrijeme silovitog napredovanja Osmanlija od Bosne prema Splitu, Marulić je htio uliti nadu i podići moral svojim sugrađanima.

Na petoj stranici izvornika Judite Marulić navodi da je djelo napisao *od utjelovljenja Isukrstova godine prve nakon tisuću i petstote, dvadeset i drugoga dana mjeseca travnja, u Splitu gradu*. Iako se pojedini povjesničari književnosti ne slažu da je to uistinu nadnevak završetka djela, odlukom Hrvatskog sabora iz 1996. godine, [E]. travnja obilježava se kao Dan hrvatske knjige.

Početkom 20. stoljeća Matica hrvatska i Društvo hrvatskih književnika objavili su divot-izdanje *Judite* s opsežnim predgovorom i tumačenjem manje poznatih riječi te urešeno s [F] crteža slikara Otona Ivekovića. Prvo izdanje Judite, uspooredno prevedene na hrvatski književni jezik, priredio je i objavio Josip Bratulić 1983. godine, a šest godina poslije izašla je Judita s likovnim priložima sedamnaestorice hrvatskih slikara i grafičara. U spomen na petstotu obljetnicu najpoznatijeg Marulićevog djela, Matica hrvatska tiskala je kompaktni disk (CD) s njegovim tekstovima, a [G]. godine Josip Bratulić objavio je drugo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje Judite sa slobodnim prijevodom na suvremeni hrvatski jezik.

Marko Marulić, kojemu se često dodaje etnik Splićanin, rođen je [H]. kolovoza 1450. godine, a u svom rodnom gradu je i umro, [I]. siječnja 1524. godine. Prozvan je *ocem hrvatske književnosti*, a iza sebe je ostavio bogat i raznovrstan opus. Većinu svojih djela pisao je na latinskom, ali ih je imao dosta i na hrvatskome jeziku, kao i nekoliko na talijanskom. Nakon Judite, Marulićevo najpoznatije djelo je *Molitva suprotiva Turkom*, pjesma protuturske tematike u [J] dvostruko rimovana dvanaesterca, nastala između 1493. i 1500. godine. Sredinom travnja 2019. godine franjevci su u samostanskoj biblioteci pronašli 30 knjiga Marka Marulića, među njima i inkunabule s njegovim bilješkama na marginama i nekoliko ilustracija.

Zanimljivo je istaknuti da se Maruliću pripisuje i prva uporaba riječi *psihologija* u pisanim književnim izvorima, i to u djelu *Psihologija o temelju ljudske duše*. Dogodilo se to čak šezdesetak godina prije njemačkog filozofa Rudolfa Gockela kojeg se u

literaturi obično spominje kao tvorca navedenog pojma, i to [K]. godine. Na žalost, Marulićeva Psihologija nije sačuvana, nego se tek spominje u popisu njegovih djela.

Značaj Marka Marulića za cjelokupnu hrvatsku književnost, a posebice za grad Split, istaknut je i podizanjem njegova spomenika u starom dijelu grada. Izradio ga je slavni hrvatski kipar Ivan Meštrović, a postavljen je [L]. srpnja 1925. godine povodom otvorenja željezničke pruge Zagreb – Split.

Napomena: U ovom članku neki su podaci skriveni te su umjesto brojčanih podataka u tekstu upisana slova od [A] do [L]. Tekst postaje potpun ako riješite navedene zadatke te postojeće nepoznanice zamijenite dobivenim brojevima. Zadatci pokrivaju matematičke sadržaje koji se obrađuju tijekom 6. razreda osnovne škole.

Zadatci:

- [A] Ako traženi broj pomnožiš brojem $\frac{5}{3}$ te od dobivenog umnoška oduzmeš za 60 % veći razlomak od $\frac{5}{3}$, dobit ćeš traženi broj.
- [B] Dva tramvaja kreću s polazne postaje u 6:00 i voze kružne vožnje gradom. Prvom svaka vožnja traje 40, a drugom 50 minuta. Koliko će minuta pokazivati sat kada se oba tramvaja prvi put ponovno nađu na početnoj postaji?
- [C] Obitelj Cvjetić ima cvjetnjak pravokutnog oblika, površine 32 m^2 , kojemu je duljina dvostruko veća od širine. Cvjetnjak ima ogradu kojom bi obitelj ogradila novi cvjetnjak kvadratnog oblika. Koliko će metara biti duljina stranice toga novog cvjetnjaka?
- [D] Ako je $\frac{x+y}{y} = 1\frac{1}{8}$, koliko iznosi $\frac{y-x}{x}$?
- [E] U autobusu je bilo 25 putnika. Na prvoj postaji izišlo je 7 putnika, a ušla je $\frac{1}{6}$ broja putnika koji su tada bili u autobusu. Na sljedećoj postaji ušla su 3 putnika, a izašla je $\frac{1}{12}$ trenutnog broja putnika u autobusu. Koliko je putnika bilo u autobusu nakon druge postaje?
- [F] Od 160 km cestovne etape biciklist je već prešao 100 km. Do kraja skraćenim razlomkom izrazi koliki mu dio etape još preostaje. Traženi broj je nazivnik toga razlomka.
- [G] Traženi broj je rješenje jednadžbe $\frac{x-3}{5} - \frac{x-1}{7} = 114$.
- [H] U nekom trokutu jedan je kut tri puta veći od drugog, a dva puta manji od trećeg kuta. Koliko stupnjeva iznosi mjera najmanjeg kuta u trokutu?
- [I] Cvjećar je nabavio 120 crvenih i 72 bijele ruže, a od njih želi napraviti najveći mogući broj buketa tako da u svakom bude jednak broj bijelih i jednak broj crvenih ruža. Koliko će u svakom buketu biti crvenih ruža?
- [J] Koliko iznosi zbroj svih cijelih brojeva za koje vrijedi $-18 < z \leq 25$?
- [K] Inicijativa za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta u građevinsku zonu na općinskom referendumu dobila je 47 % glasova. Ako je pravo glasa imalo 3000 osoba, koliko se glasača usprotivilo toj prenamjeni?
- [L] U školi s 216 učenika, u dvije športske sekcije – nogomet i košarku – uključene su $\frac{2}{9}$ ukupnog broja učenika. Samo košarku pohađa $\frac{1}{3}$, a oba sporta $\frac{1}{8}$ broja učenika uključenih u športske sekcije. Koliko učenika u toj školi trenira samo nogomet?

Rješenja zadataka provjerite na stranici 143.

